

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 123 (2010)

Vereinsnachrichten: Societad Retorumantscha : Institut dal Dicziunari Rumantsch
Grischun

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 02.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Societad Retorumantscha Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun

Rapport dal chauredatur per la perioda
dal 1. da schaner 2009 fin ils 31 da december 2009

1. Redacziun e publicaziun DRG
 - 1.1. Stab da redacziun
 - 1.2. Redacziun
 - 1.3. Publicaziun
 - 1.4. Lavurs redacziunalas da preparaziun e da controlla
 - 1.4.1. Preparaziun da las stgatlats per la redacziun
 - 1.4.2. Controlla da citats
 - 1.4.3. Correcturas vicendaivlas dals manuscrits
 - 1.5. Index tudestg dal tom 12
 - 1.6. Impaginaziun dals fascichels
 - 1.7. Spediziun dals fascichels
 - 1.8. Abunents dal DRG (31.12.2005–31.12.2009)
2. Infrastructura
 - 2.1. Cartoteca maistra
 - 2.1.1. Excerpts per la cartoteca maistra (electronica)
 - 2.1.2. Register dals chavazzins e renviaments
 - 2.2. Questionari Melcher/Pult
 - 2.3. Biblioteca
 - 2.3.1. Biblioteca electronica
 - 2.3.2. Liar cudeschs
 - 2.4. Material da nums locals
 - 2.5. Magasin
 - 2.6. Documentaziun
 - 2.6.1. Stadi da las bancas da datas
 - 2.6.2. Fototeca
 - 2.7. Dicziunari ed EED
 - 2.7.1. Apparats e reparaturas
 - 2.7.2. Programs ed actualisaziuns
 - 2.7.3. Programmaziun e tgira dal sistem e da la rait electro-nica (incl. internet, e-mail)
 - 2.7.4. Project «Digitales Wörtermuseum»
3. Forzas auxiliaras
4. Publicaziuns (senza DRG), servetschs
 - 4.1. Annalas 122 (2009)
 - 4.1.1. Impaginaziun
 - 4.1.2. Spediziun ed administraziun
 - 4.1.3. Bibliografia
 - 4.1.4. Sustegn da la Pro Helvetia
 - 4.2. Bibliografia Vox Romanica
 - 4.3. «Die Jugendjahre des Johannes Barandun»
 - 4.4. DVD «La Fibla» (1932)

- 4.5. DVD «Destins e cunfins»
- 4.6. Cumissiun da nomenclatura
- 4.7. Curatorium Vox Romanica
- 5. Relaziuns publicas
 - 5.1. Visitas
 - 5.2. Infurmaziuns
 - 5.3. Congress, colloquis, occurrenz, represchentaziuns
 - 5.4. Med d'instrucziun «Viver en il Grischun»
 - 5.5. Cudesch «Das vergessene Gestern»
 - 5.6. Medias (Radio e Televisiun Rumantscha, gasettas, periodicas)
 - 5.6.1. Preschentaziun da l'Institut dal DRG
 - 5.6.2. Film «Ei para dis»
 - 5.6.3. «punts» – Il pled dal mais
 - 5.6.4. Preschentaziun dals fascichels
 - 5.6.5. Preschentaziun da las Annalas 122
 - 5.6.6. DVD «La Fibla» (1932)
 - 5.6.7. DVD «Destins e cunfins»
 - 5.6.8. «Die Jugendjahre des Johannes Barandun»
 - 5.6.9. Referat per l'Acziun romontscha Domat
 - 5.6.10. A mintga biscuit siu num
 - 5.7. Regals
 - 5.7.1. Regals a la biblioteca
 - 5.7.2. Regal a l'archiv da la Societad Retorumantscha
 - 5.8. Referats, publicaziuns
- 6. Instanzas
 - 6.1. Academia svizra da scienzas moralas e socialas (ASSMS)
 - 6.2. Chantun Grischun
 - 6.3. Cumissiun filologica dal DRG

1. Redacziun e publicaziun DRG

1.1. Stab da redacziun

Il stab da redacziun ha cumpiglià l'onn 2009 diesch persunas en plazza permanenta: Carli Tomaschett, charedactur 100%, Felix Giger, redactur 100%, Marga A. Secchi, redactura 80%, Kuno Widmer, redactur 100%, Ursin Lutz, assistent scientific 100%, Juliana Tschuor, documentalista 80%, Nadia Caduff, documentalista 40% (davent dal 1. d'october 50%), Violanta Spinass, documentalista 40% (davent dal 1. d'october 100%), Alexa Pelican, assistenta da redacziun 50%, e Brida Sac, assistenta da redacziun 40%.

1.2. Redacziun

Stgatlas	Chavazzins	Red.
352b	MATTUN II - MAYSS	(Se.)
353b	MAZURKINA - MAZZAPUOGLS	(Lz.)
355	MEDIATUR - MEGLDRAMMENT	(Wi.)
356a	MEGLDRAR - MEGLIERONZA	(To.)

1.3. Publicaziun

L'avust avain nus publictà l'ultim fascichel dal tom 12 dal DRG, il numer 166 cun ils chavazzins *manifestar - manizzuira* (paginas 769-794) ed ils indices (paginas 794-865). Ensemen cun il fascichel avain nus tramess a las abunentas ed als abunents ina circulara per laschar liar il tom 12.

Il november avain nus publictà il fascichel dubel 167/168 cun ils chavazzins *man-ki - manzögna*. Els occupan las paginas 1-128 dal tom 13.

1.4. Lavurs redacziunalas da preparaziun e da controlla

1.4.1. Preparaziun da las stgatlas per la redacziun

Nossa documentalista Violanta Spinass ha preparà per part la stgatla 374, nossa documentalista Nadia Caduff per part la stgatla 375, Barbara Stricker per part las stgatlas 368, 378 e 379, Andri Casanova per part la stgatla 376 e Duri Collenberg la stgatla 377 e per part las stgatlas 376 e 378, quai mintgamai senza cumpletter il material dal questunari Melcher/Pult. Guarda er alinea 3.

1.4.2. Controlla da citats

Alexa Pelican e Brida Sac han controllà ils ms. *martè - marvegliras* (Wi. 346.1), *maseina I - masseria* (Se. 348), *matei - matt* (Gi. 351a), *maz I - mazzapuogls* (Lz. 353a), impundend 160 uras per questa lavur.

1.4.3. Correcturas vicendaivlas dals manuscrits

Per questas correcturas han impundì il charedactur 482 uras, Felix Giger 188 uras, Marga A. Secchi 424 uras, Kuno Widmer 167 uras ed Ursin Lutz 146 uras.

Nus avain stuì impunder bleras uras per las correcturas vicendaivlas dals manuscrits, cunquai che nus avain preparà per la stampa tut ils manuscrits anc betg publicgads da Felix Giger che va en pensiun la fin da schaner 2010.

1.5. Index tudestg dal tom 12

Il matg avain nus laschà liar l'index tudestg dal tom 12 dal DRG. L'index è vegnì redigì dad Ursin Lutz.

1.6. Impaginaziun dals fascichels

L'impaginaziun e la formataziun dal fascichel 166 (paginas 769–865 dal tom 12) e dal fascichel dubel 167/168 (paginas 1–128 dal tom 13) ha fatg Alexa Pelican en il temp da 120 uras da lavur.

1.7. Spediziun dals fascichels

La spediziun dal fascichel 166 e dal fascichel dubel 167/168 sco era la controlla dals pajaments èn vegnidas fatgas da nossas assistentas da redacziun.

1.8. Abunents dal DRG (31.12.2005–31.12.2009)

Onn	Nr. da l'ultim fasc.	Fasc. cun quint			Toms cun quint	Total cun quint	Fasc. e toms gratuits stgomi gratuit total			Total abunents
		int.	ext.	total						
2005	156/157	368	133	501	25	526	11	39	50	576
2006	158/159	375	129	504	26	530	11	41	52	582
2007	162/163	373	133	506	26	532	11	41	52	584
2008	164/165	383	135	518	26	544	11	41	52	596
2009	167/168	365	136	501	27	528	11	44	55	583

2. Infrastructura

2.1. Cartoteca maistra

2.1.1. Excerpts per la cartoteca maistra (electronica)

Nus avain fatg 13'137 excerpts da las suandantas ovras e dals suandants artitgels: CADRUVI, Perpeten (1'075 cedels); W. EICHENHOFER, «Weitere Bemerkungen zu Etymologien des *Niev vocabulari romontsch sursilvan-tudestg* (NVRST)», en Ladinia 31, 115–142 (123 cedels); W. EICHENHOFER, «Weitere Anmerkungen (IV) zum *Niev vocabulari romontsch sursilvan-tudestg* (NVRST)», en Ladinia 32, 147–163 (74 cedels); DEPLAZES, Ovras 13 (3'777 cedels); DUFF, Trutgas (867 cedels); CANDINAS, Schuldau (296 cedels); MANI, Iert 1 (209 cedels); GISEP/CANDRIAN, Mort (897 cedels); Cal. Rom. 1994 (310 cedels); K. WIDMER, «Cronica engiadinaisa dals onns 1770 e 1772 agiunta ad ina Bibla da Scuol (1679)», en Ann. 122, 69–78 (27 cedels); PEER, Rumur (279 cedels); HOFMANN, Mumaints (1'121 cedels); ANDRY, Uondas (725 cedels); BARANDUN, Sched (119 cedels); Dicz. ladin DR./RD., flora (1'525 cedels); CAMENISCH, Sez Ner (420 cedels); CANDINAS, Gediu (1'293 cedels). Ils excerpts èn gia deponids per la gronda part en la cartoteca maistra.

2.1.2. Register dals chavazzins e renviaments

L'assistenta da redacziun, Alexa Pelican, ha impundì 25 uras per actualisar il register ch'è creschì quest onn per 2'957 sin 174'170 endataziuns.

2.2. Questiuari Melcher/Pult

Era quest onn ha Kuno Widmer cuntinuà d'endatar il questiuari Melcher/Pult en ina banca da datas, ina lavur ch'el aveva entschet l'onn 2004. El ha impundì 174 uras per las respostas dals numers 220–247.

2.3. Biblioteca

2.3.1. Biblioteca electronica

Il catalog electronic da nossa biblioteca è creschì quest onn per l'248 titels, da 29'879 sin 31'127.

2.3.2. Liar cudeschs

Chalenders, periodicas e collecziuns vegnan liads regularmain. Magari fai era da basegn da reliar cudeschs che nus duvrain fitg savens e che crodan or da las cuvertas.

2.3.3. Regals a la biblioteca

Guarda alinea 5.7.1.

2.4. Material da nums locals

En otg stgatlàs cun il titel «Varia» en l'Institut dal DRG sa chatta material davart nums locals dal chantun Grischun e da las regiuns vischinantas. Ulteriuras stgatlàs cuntengnan material da nums dals chantuns Son Gagl, Appenzell, Glaruna e Valais, plinavant dal Liechtenstein, Vorarlberg, Tirol e da l'Italia Aulta. Nossas documentalistas Nadia Caduff e Violanta Spinaz han entschiet ad ordinar quest material tenor vischnancas grischunas e tenor regiuns vischinantas en Svizra ed a l'exteriur.

2.5. Magasin

Il mars avain nus laschà stampar l'000 separats da l'artitgel *Das Bildarchiv des Dicziunari Rumantsch Grischun* da Felix Giger, cumparì en il *Bündner Monatsblatt* 2008, 5, 449–466. Quests separats duvrain nus sco material da documentaziun e da reclama per visitas ed a chaschun dad exposiziuns.

2.6. Documentaziun

2.6.1. Stadi da las bancas da datas

Datotecas	Unitads 31.12.07	Unitads 31.12.08	Unitads 31.12.09
1. Cartoteca maistra			
1.1. Chavazzins e renviaments	170'270	171'213	174'170
1.2. Excerpts (CME)	46'811	56'152	82'831
2. Biblioteca	28'641	29'879	31'127
2.1. Register dals auturs	25'350	26'557	27'736
2.2. Register da las scursanidas da litteratura	3'291	3'322	3'391
2.3. Register dals manuscrits	–	–	637
3. Register da materias	10'746	12'059	13'359
4. Fototeca	25'014	25'973	27'223
5. Adressas (abunents, correspondentes euv.)	2'983	2'997	3'031
6. Indices toms			
6.1. Etimons 1–12	15'672	15'720	16'489
6.2. Materias 1–12	25'411	28'088	28'088
6.3. Fonetica 9–12	2'913	5'555	5'573

6.4. Morfologia 9-12	1'103	2'244	2'299
6.5. Sintaxa 9-12	1'904	4'294	4'352
6.6. Furmaziun dals plects 9-12	610	1'282	1'277
6.7. Prefixs 1-12	1'761	1'793	1'794
6.8. Suffixs 1-12	14'113	15'834	15'834
6.9. Lexicologia 9-12	2'266	4'426	4'436
6.10. Caracteristicas 9-12	1'533	3'848	3'848
6.11. Illustraziuns 1-13	848	879	935
6.12. Definiziuns tudestgas 1-11	81'909	81'910	81'910
6.13. Sinonims e renviaments	5'739	6'391	6'786
7. Scursanidas			
7.1. Scursanidas generalas	658	653	663
7.2. Scursanidas dals lieus	166	166	166
7.3. Scursanidas problematicas	155	158	163
7.4. Scursanidas e survista biblas	81	81	81
7.5. Survista da las periodicas (annadas)	1'540	1'542	1'544
7.6. Cronologia voc. rum. (mascra)	0	0	0
7.7. Register da las translaziuns	160	170	179
7.8. Register dals carnets OSL	273	276	283
7.9. Tabellas da suffixs	151	151	151
7.10. Alfabet grec (mascra)	0	0	0
7.11. Segns fonetics (mascras)	0	0	0
7.12. Sinopsas Muoth, Castelberg	137	137	137
7.13. Reglas da redacziun	9	9	9
7.14. Funtaunas da dretg (survista)	141	140	140
7.15. Epistlas Alig, Deplazes	672	672	672
8. Flora rumantscha			
8.1. Flora DRG (material redigi)	1'177	1'192	1'199
8.2. Flora Planta (questiunari)	2'392	2'392	2'392
8.3. Flora Helvetica	3'182	3'182	3'182
9. Questiunari Melcher/Pult			
9.1. Dumondas	13'806	13'806	13'806
9.2. Respostas	20'982	23'293	26'946
10. Bloc etimologic			
10.1. Lemmas	28'106	28'106	28'106
10.2. Excerpts	4'225	4'227	4'227
11. Register da las chanzuns rum. (incipit)	10'573	10'553	10'551
12. Nums			
12.1. Nums propriis	2'584	2'584	2'584
12.2. Nums locals ed etnics	3'314	3'314	3'314
13. Puncts AIS	407	407	407
14. Dumondas ASV	151	151	151
15. Ditgas	147	147	147
16. Pseudonims	71	73	79

17. Reglas da purs	897	896	896
18. Superstiziuns	384	384	384
19. Surtins	94	94	94

2.6.2. Fototeca

Cun consentiment dals ertavels avain nus integrà en la fototeca electronica da l'Institut dal DRG 321 fotografias or da la gronda collecziun da dias da Kuno Gerhard Widmer-à Porta (1918–1992) da Gränichen, il bab da noss redactur Kuno Widmer. Las fotografias èn vegnidas fatgas ils onns 1960–1990 e mussan cuntra-das ed objects dal Grischun.

Da Thomas Gadmer, Tavau, avain nus cumprà in album cun 343 fotografias originalas fatgas dal primlitinent Otto Kunz durant il temp dal servetsch activ 1914–1917.

La digitalisaziun da fotografias è vegnida cuntinuada era quest onn. La fototeca electronica cuntegna ussa 27'223 fotografias. Mina Clavuot ha digitalisà numerusas fotografias da differentas collecziuns da material en l'Institut dal DRG, plinavant dias da la collecziun da Kuno Gerhard Widmer e fotografias da la collecziun dal Museum Regiunal Surselva a Glion. Violanta Spinaz ha digitalisà las fotografias da l'album dad Otto Kunz.

2.7. Dicziunari ed EED

2.7.1. Apparats e reparaturas

Quest onn essan nus puspè stads sfurzads da remplazzar in dumber considerabel d'apparats tecnicos. A partir dal december 2008 ha noss server cumenzà a chaschunar adina dapli sbagls e problems che han disturbà l'entir funcziunament da la rait electronica. Il schaner 2009 ha el refusà cumplettamain il servetsch. En il decurs dal schaner 2009 ha Joel Giger installà il nov indriz dal server che consista d'in computer dal tip MacPro 2 × 2.8 GHz QuadCore, d'in switch dal tip Linksys Gigabit e da dus discs dirs externs dal tip LaCie 1 TB Quadra Hard Disk d2. Il nov server funcziuna per nossa cuntentientscha. Per esser pli flexibels, avain nus cumprà in computer portabel dal tip MacBook Pro 2.66 GHz. D'ina vart duai quel servir tenor basegn sco staziun da lavur supplementara per studentas e students, da l'autra vart per preschentaziuns da noss material e da noss process da l'elavuraziun electronica en ed ordaifer l'Institut dal DRG. Per in ulteriur post da lavur avain nus cumprà in nov Mac Mini 2.53 GHz ed in nov visur. Per novs apparats è vegnida sbursada tut en tut la summa da 10'469.35 francs.

2.7.2. Programs ed actualisaziuns

Cun prender en funcziun il nov server, che lavura cun il sistem d'operaziun Mac OS X 10.5, avain nus stuì actualisar era la versiun da noss program da datotecas FileMaker. Nus avain cumprà 12 licenzas per il FileMaker Pro 10 ed il program FileMaker Server 10. Per la lavur da redacziun avain nus acquistà in'ulteriura licenza dal program Adobe Acrobat Professional per pudair tschertgar a moda pli efectiva infurmaziuns en documents da PDF. Per motivs d'evaluaziun avain nus cumprà il program Microsoft Office 2008. Tut ils programs en vegnids cumprads en furma dad upgrade per la summa totala da 3'475.– francs.

2.7.3. Programmaziun e tgira dal sistem e da la rait electronica (incl. internet, e-mail)

La rait electronica funcziuna per gronda part per cuntentientscha, pretenda dentant controllas ed actualisaziuns permanentas. Las bancas da datas èn vegnidas optimadas ed extendidas cun elements supplementars, en spezial la datoteca «Cartoteca maistra electronica». Felix Giger ha amplifitgà questa banca da datas cun in sistem che permetta da copiar las attestaziuns giavischadas a moda confortabla en il manuscrit da redacziun. La pagina d'internet da l'Institut dal DRG è vegnida actualisada sco usità.

2.7.4. Project «Digitales Wörtermuseum»

Per vegnir a frida cun ils problems technics adina pli frequents, mida l'Institut dal DRG dal sistem da redeger al computer cun programs commercials vi sin in sistem che sa basa sin il standard avert XML. Cun questa chaschun vegn gist prendida en vista ina renovaziun totala da l'infrastructura electronica. Il settember avain nus inoltrà a la Cumissiun per ils vocabularis naziunals da l'Academia svizra da scienzas morales e socialas (ASSMS) a Berna noss project «Digitales Wörtermuseum», elavurà da Guido Monn da la firma Swisspro AG a Cuir, e da Daniel Teuffer e Michael E. Nägeli da la firma Itartis AG a Winterthur. La cumissiun è da princip d'accord cun il project, giavischa dentant anc in'expertisa externa dal project dad ina persuna independenta. Ils custs per l'expertisa surpiglia la ASSMS. Nus engraziain a la Cumissiun per ils vocabularis naziunals per la bainvulientscha e per il grond sustegn.

3. Forzas auxiliaras

Mina Clavuot ha lavorà tar nus in di per emna. Ella ha digitalisà material fotografic. Guarda alinea 2.6.2.

Barbara Stricker ha lavorà tar nus in di per emna. Ella ha fatg lavurs generalas da biblioteca (p.ex. metter si siglas e cuvertas als cudeschs). Plinavant ha ella preparà stgatlàs per la redacziun. Guarda alinea 1.4.1.

Andri Casanova ha lavorà tar nus dals 5 enfin ils 30 da schaner e dals 15 enfin ils 19 da zercladur. El ha deponì en la cartoteca maistra cartas da chavazzins e renviaments, numerus excerpts occasionals, ils excerpts ord la gasetta Progress; quels da las ovras «Ünna histoargia davart la saenchia Cicilia», en DEC. 6, 37–96; «Tragicomedia», en DEC. 6, 559–600; e HUONDER, Dis.; sco er ina part dals excerpts dals cudeschs PALLY, Medel; e DEPLAZES, Ovras 13. Ultra da quai ha el preparà stgatlàs per la redacziun. Guarda alinea 1.4.1.

Duri Collenberg ha lavorà tar nus dals 26 enfin ils 30 da schaner, dals 23 da zercladur enfin ils 3 da fenadur, dals 3 enfin ils 17 ed ils 26 e 27 d'avust. El ha fatg ina glista cun las datas da las singulas ediziuns da La Quotidiana per ils onns 1997 enfin 2007, per ils emprims trais quartals dal 2008 e per l'emprim quartal dal 2009. A questas datas ha el alura attribuì il numer da l'ediziun. Cura che nus tschertgain en La Quotidiana digitala exempels per ils artitgels dal DRG, ans gida questa glista da chattar pli spert il numer da las singulas ediziuns. Il numer da

l'ediziun duvrain nus per inditgar la funtauna dals citats en il DRG. Plinavant ha Duri Collenberg deponì ina part dals excerpts dal cudesch DEPLAZES, Ovras 13, en la cartoteca maistra. Ultra da quai ha el era preparà stgatlàs per la redacziun. Guarda alinea 1.4.1.

Sandro Tomaschett ha lavurà tar nus dals 2 enfin ils 6 da favrer, ils 4, 6, 18 e 19 da mars, ils 24 d'avrigl, ils 20 da matg, dals 23 enfin ils 26 da zercladur, dals 6 enfin ils 17 da fanadur, dals 27 da fanadur enfin ils 21 d'avust, ils 18 da november, ils 10 e dals 15 enfin ils 18 da december. El ha excerptà al computer ils cudeschs CADRUVI, Perpeten; DUFF, Trutgas; Cal. Rom. 1994; CANDINAS, Schuldau; GISEP/CANDRIAN, Mort; HOFMANN, Mumaints; ANDRY, Uondas; e per part PEER, Rumur; MANI, Iert 1; e Dicz. ladin DR./RD., flora; ulteriuramain l'artitgel da K. WIDMER «Cronica engiadinaisa dals onns 1770 e 1772 agiunta ad ina Bibla da Scuol (1679)», en Ann. 122. Plinavant ha el deponì en la cartoteca maistra cartas da chavazzins e renviaments, ils excerpts dals cudeschs CADRUVI, Perpeten; DUFF, Trutgas; Cal. Rom. 1994; CANDINAS, Schuldau; BARANDUN, Sched; GISEP/CANDRIAN, Mort; HOFMANN, Mumaints; ANDRY, Uondas; MANI, Iert 1; quels dals artitgels da W. EICHENHOFER «Weitere Bemerkungen zu Etymologien des *Niev vocabulari romontsch sursilvan-tudestg* (NVRST)», en Ladinia 31; «Weitere Anmerkungen (IV) zum *Niev vocabulari romontsch sursilvan-tudestg* (NVRST)», en Ladinia 32; da l'artitgel da K. WIDMER «Cronica engiadinaisa dals onns 1770 e 1772 agiunta ad ina Bibla da Scuol (1679)», en Ann. 122; ed ina part dals excerpts dals cudeschs DEPLAZES, Ovras 13; e PEER, Rumur. Ultra da quai ha el nudà en il cudesch GISEP/CANDRIAN, Mort, la concordanza da las paginas cun l'original tudestg, medemamain en il cudesch CANDINAS, Schuldau, la concordanza da las paginas cun il text original tudestg publictà en il medem cudesch. El ha era scrit per il quart quartal da l'onn 2008 la glista cun las datas da las singulas ediziuns da La Quotidiana ed attribuì il numer da l'ediziun a quellas.

Salvatore Staglianó ha lavurà tar nus dals 21 enfin ils 30 d'october, ils 10, 17 e dals 24 enfin ils 27 da november, dal 1. enfin ils 3, dals 15 enfin ils 17 ed ils 21 da december. El ha excerptà al computer ils cudeschs CAMENISCH, Sez Ner; CANDINAS, Gediù; e per part CAMENISCH, Coven. Plinavant ha el deponì en la cartoteca maistra cartas da chavazzins e renviaments, numerus excerpts occasionals ed ils excerpts dal cudesch CAMENISCH, Sez Ner. Ultra da quai ha el nudà en il cudesch CAMENISCH, Coven, la concordanza da las paginas cun la versiun tudestga publictà en il medem cudesch. El ha era scrit per il segund quartal da l'onn 2009 la glista cun las datas da las singulas ediziuns da La Quotidiana ed attribuì il numer da l'ediziun a quellas.

4. Publicaziuns (senza DRG), servetschs

4.1. Annalas 122 (2009)

4.1.1. Impaginaziun

Alexa Pelican e Brida Sac han copià las 347 paginas ed impundì per quai 150 uras.

4.1.2. Spediziun ed administraziun

Il zercladur avain nus tramess las Annalas 122 a las abunentas ed als abunents. La spediziun e la controlla dals pajaments èn vegnidas fatgas da nossas assistentas da

redacziun.

4.1.3. *Bibliografia*

Juliana Tschuor ha cumpilà la bibliografia rumantscha per las Annalas 122 (2009).

4.1.4. *Sustegn da la Pro Helvetia*

Sco gia las ediziuns da las Annalas 120 (2007) e 121 (2008) è era l'ediziun da las Annalas 122 (2009) vegnida sustegnida da la Pro Helvetia cun ina contribuziun da 10'000.– francs. Quests daners èn d'impunder per onuraris da la redacziun sco er da las auturas e dals auturs da las singulas contribuziuns.

4.2 *Bibliografia Vox Romanica*

Juliana Tschuor ha cumpilà la bibliografia rumantscha per la Vox Romanica 67 (2008).

4.3. *«Die Jugendjahre des Johannes Barandun»*

Il settember è il cudesch «Die Jugendjahre des Johannes Barandun», edì da la Societad Retorumantscha, sortì da la stampa. Il cudesch è ina translaziun tudestga da l'ovra «La giuvantegna dilg Johannes Barandun», cumparida l'onn 1864. Il president da la Societad Retorumantscha, Cristian Collenberg, ha fatg la translaziun, il redactor dal DRG Felix Giger il lectorat. Nossas assistentas da redacziun Alexa Pelican e Brida Sac han scrit giu al computer il text original rumantsch ch'è vegnì agiuntà al cudesch en furma digitala. Esther Krättli ha tgirà l'ediziun. La preschentaziun da l'ovra ha gì lieu ils 2 d'october en l'hotel Stern a Cuir. In'ulteriura preschentaziun ha gì lieu ils 27 da november a Veulden. Guarda er ainea 5.6.8.

4.4. *DVD «La Fibla» (1932)*

Il matg avain nus producì ina DVD dal cudesch da scola per l'emprima classa, cumparì l'onn 1932, cun il titel «La Fibla». Il cudesch è vegnì mess en surmiran dad Andreia Steier (1875–1937). Questa DVD è la segunda publicaziun da l'Institut dal DRG en la retscha «Cudeschs digital», lantschada l'onn 2007 cun la DVD «Mia Fibla» (sursilvan). Guarda er ainea 5.6.6.

4.5. *DVD «Destins e cunfins»*

Il settember avain nus producì ina DVD cun las Ovras cumpletas (toms 1–14) dal scribent Gion Deplazes. La DVD ha il titel «Destins e cunfins» ed è la sisavla publicaziun da l'Institut dal DRG en la retscha «Cudeschs digital». La DVD è vegnida preschentada ils 18 da settember a chaschun da la saira litterara en onur da Gion Deplazes a Surrein, plinavant ils 27 d'october en il Colloqui rumantsch da l'universitad da Turitg, ils 7 da november als Dis da litteratura a Domat ed ils 3 da december en la Biblioteca populara a Cuir. Guarda er ainea 5.6.7.

4.6. *Cumissiun da nomenclatura*

Carli Tomaschett e Kuno Widmer èn commembers da la Cumissiun da nomenclatura dal chantun Grischun. Carli Tomaschett è stà occupà l'ura cun lavurs da controlla vi da glistas da nums locals, Kuno Widmer n'ha gì naginas incumbensas l'onn 2009.

4.7. *Curatorium Vox Romanica*

L'Institut dal DRG è ex officio commember da questa instituziun. Sco cassier ha Felix Giger impundì 17 uras per contabilitad e pajaments. Successur da Felix Giger, che va en pensiun la fin da schaner 2010, è Carli Tomaschett.

5. *Relaziuns publicas*

5.1. *Visitas*

En il decurs da quest onn han 188 persunas fatg visita a noss institut per prender invista da la ritga documentaziun da quel e da nossa lavur.

Il 19 da mars ha Barbara Gabrielli, la nova manadra da l'Uffizi da cultura dal Grischun, visità l'Institut dal DRG. Ella è vegnida accompagnada dad Armon Fontana da la partiziun Promoziun da la cultura e dad Esther Krättli. Il president da la Societad Retorumantscha, Cristian Collenberg, ha beneventà, il chauredacur Carli Tomaschett ha preschentà l'Institut dal DRG, sia documentaziun e nossa lavur.

Il 30 da mars ha Kuno Widmer retschet en noss institut 10 studentas e students da la partiziun rumantscha da l'emprim onn da studi (scolaziun per scola primara) da la Scola auta da pedagogia dal Grischun cun lur magistra Esther Krättli.

Il 8 da zercladur ha Mevina Puorger visità l'Institut dal DRG cun 9 scolaras e scolars da la Scola auta populara da Turitg. Marga A. Secchi ha preschentà noss institut, nossa documentaziun e nossa lavur.

Il 28 da fanadur han Gabriele Antonioli e Remo Bracchi, ils auturs dal Diz. etim. grosino, Emanuele Mambretti, l'autur dal vocabulari dialectal da Livigno (ensem cun Remo Bracchi), ed Angela Bracchi visità l'Institut dal DRG. Carli Tomaschett ha mussà l'institut ed explitgà la lavur.

Il 31 d'avust ha Kuno Widmer preschentà noss institut e nossa lavur a 4 studentas ladinas da l'Universitad libra da Bilsaun. Ellas èn vegnidas accompagnadas da Gian-Peder Gregori da la Scola auta da pedagogia dal Grischun.

Il 8 da settember han 9 participantas e participants da la dieta internaziunala «Die Lernende Bibliothek 2009» a Cuir visità l'Institut dal DRG. Carli Tomaschett ha fatg il guid.

Il 28 da settember ha Carli Tomaschett retschet en noss institut 19 scolaras e scolars da la classa 4 Gf da la Scola chantunala grischuna cun lur magister Alexander Iten.

Il 29 da settember ha Carli Tomaschett preschentà noss institut e nossa lavur a trais classas da la Scola chantunala grischuna, a 22 scolaras e scolars da la classa 4 Gi cun lur magistra Claudia Morlok e lur magister Christoph Pflugfelder, a 24 scolaras e scolars da la classa 4 Gk cun lur magistra Bärbel Joos ed a 24 scolaras e scolars da la classa 4 Gm cun lur magistra Gabriella Fried-Sieber.

Il 1. d'october han 19 scolaras e scolars da la classa 4 Gd da la Scola chantunala grischuna visità l'Institut dal DRG cun lur magistra Carla Bargiglione. Carli Tomaschett ha fatg il guid.

Il 12 da november ha il persunal dal Cumin da la Cadi, il mastral Martin Quinter, il secretari Fidel Pally, Ervin Gienal da l'uffizi da stumaziun e las secretarias Ursina Murer e Colette Murer, visità noss institut. Carli Tomaschett ha preschentà l'institut, sia documentaziun e nossa lavur.

Il 30 da november han 26 scolaras e scolars da las classas 5 G e 6 G da la matura bilingua da l'Academia Engiadina a Samedan visità noss institut cun lur magistra Sidonia Klainguti. Kuno Widmer ha fatg il guid.

5.2. Infurmaziuns

Nus avain dà infurmaziuns a bucca ed en scrit a 173 persunas, impundend per quai 195 uras.

5.3. Congress, colloquis, occurrenzas, represchentaziuns

Il 23 da mars ha prof. dr. Georges Darms, il president da la Cumissiun filologica dal DRG, represchentà l'Institut dal DRG a chaschun da l'avertura da l'Institut da plurilinguitad da l'Unversitad da Friburg e da la Scola auta da pedagogia da Friburg.

Il 28 d'avrigl è Carli Tomaschett, Felix Giger, Marga A. Secchi, Ursin Lutz, Violanta Spinaz, Juliana Tschuor e Brida Sac sa participads a l'occurrentza «Netzwerkgespräche. Das Bild- und Tongedächtnis im Kanton Graubünden: Situation und Bedürfnisse», organisada a Cuira da Memoriav, l'uniun svizra ch'è responsabla per ils bains culturals audiovisuals.

Il 26 da matg ha Felix Giger represchentà l'Institut dal DRG a la radunanza dal curatori da la «Forschungsbibliothek Jakob Jud» a Turitg.

Il 5 da zercladur è Carli Tomaschett sa participà a l'occurrentza «Forschungsinfrastrukturen im Bereich der Geisteswissenschaften. Herausforderungen und Entwicklungsperspektiven», organisada da l'Academia svizra da scienzas moralas e socialas (ASSMS) a Berna.

Il 12 da zercladur ha Carli Tomaschett represchentà l'Institut dal DRG a la radunanza generala dal «Verein für das Schweizerdeutsche Wörterbuch» a Turitg.

Il 18 da zercladur ha nossa documentalista Juliana Tschuor visità ensemen cun la «IG Ostschweiz» (Bibliotecaris da la Svizra Orientala) a Briganza la biblioteca da la claustra cisterciensa Wettingen-Mehrerau e la «Vorarlberger Landesbibliothek».

Il 6 da settember ha Carli Tomaschett represchentà l'Institut dal DRG a chaschun da l'avertura da la dieta internaziunala «Die Lernende Bibliothek 2009» a Cuira.

Ils 9 e 10 d'october ha Carli Tomaschett fatg part da la dieta «Die Erforschung der Ortsnamen. Methoden und Ansätze», organisada a Berna da l'Institut per lingua e litteratura taliana e dal post da perscrutaziun da numns da l'Institut da germanistica da l'universidad da Berna.

Ils 26 da november èn Carli Tomaschett ed Ursin Lutz stads a l'inscunter tranter represchentants da l'Istitut ladin Micurà de Rü, da la Lia Rumantscha e da l'Institut dal DRG, organisà da la Lia Rumantscha a Cuir. Il tema da l'entupada è stà la lavur linguistica cun agid da meds digitals.

5.4. *Med d'instrucziun «Viver en il Grischun»*

Ils 13 da matg ha Hansruedi Andreoli da l'Uffizi per la scola populara ed il sport, partizium Meds d'instrucziun dal Grischun, realisà en l'Institut dal DRG in purtret da nossa documentalista Nadia Caduff e da sia lavur en noss institut. Il purtret cumpara en il med d'instrucziun per la 4. fin 6. classa primara cun il titel «Viver en il Grischun» (Tom II).

5.5. *Cudesch «Das vergessene Gestern»*

Il cudesch da Charly Bieler cun il titel «Das vergessene Gestern» (Zürich/Chur 2009) cuntogna sin pagina 142 in pitschen purtret da l'Institut dal DRG e da si'ovra principala, il Dicziunari Rumantsch Grischun.

5.6. *Medias (Radio e Televisiun Rumantscha, gasettas, periodicas)*

5.6.1. *Preschentaziun da l'Institut dal DRG*

En il supplement «Weiterbildung», agiuntà a las gasettas «Die Südostschweiz» e «Bündner Tagblatt» dals 10 da mars 2009, è l'Institut dal DRG vegnì preschentà curtamain sin las paginas 5 e 6.

5.6.2. *Film «Ei para dis»*

Ils 3 da matg ha la Televisiun Rumantscha emess il film dad Arnold Rauch cun il titel «Ei para dis», in purtret da l'anteriuor chauredatur dal DRG, prof. dr. Alexi Decurtins, e da sia passiuon per la lingua rumantscha. Ina part da las scenas èn vengidas filmadas en las localitads da l'Institut dal DRG.

5.6.3. *«punts» – Il pled dal mais*

En plirs numers da la gasetta «punts», ediziun 2009, ha noss assistent scientific Ursin Lutz scrit ina contribuziun per la rubrica «Il pled dal mais». Las contribuziuns han ils suandants titels: «Schweinada!» (nr. 173, pag. 13), «Creflis, mams ni tuttina tustgets?» (nr. 174, pag. 10), «Da buobs, uhams e libroc» (nr. 175, pag. 15), «Pier e gervosa» (nr. 176, pag. 13), «Capuns e maluns» (nr. 177, pag. 16), «Femnas maglian pischada» (nr. 179, pag. 12), «Da pizzas e giattels» (nr. 181, pag. 16), «Cras-sira maschina» (nr. 183, pag. 20) e «Consumar – cumprar e buca duvrar» (nr. 184, pag. 15).

5.6.4. *Preschentaziun dals fascichels*

En LQ. 2009, 175, 14.1-5, ha Gion Tschärner preschentà il fascichel 166 cun il titel «Il fascicul 166 è cumpari». Arnold Spescha ha preschentà il fascichel dubel 167/168 en LQ. 2009, 230, 2.1-5, cun il titel «Mantuns monas madiras».

5.6.5. *Preschentaziun da las Annalas 122*

Giusep Capaul ha preschentà las Annalas 122 en LQ. 2009, 181, 22.1-4 («Arcun da linguatg e cultura sin aut livel»).

5.6.6. *DVD «La Fibla» (1932)*

La DVD «La Fibla», producida da l'Institut dal DRG, è vegnida preschentada en LQ. 2009, 91, 2.1-5 («La Fibla' digitala – en zichel nostalgia an nova furma») ed en la Pag. Surm. 2009, 20, 16.1-4 («La Fibla' digitala, en po nostalgia?»), plinavant en Die Südostschweiz am Sonntag 2009, 159, 6.1 («Schulbuch 'La Fibla' auf DVD erhältlich») ed en l'emissiun dal Radio Rumantsch «Preziosa litterara» dals 28 da zercladur.

5.6.7. *DVD «Destins e cunfins»*

Rapports davart la DVD «Destins e cunfins» e davart sia preschentaziun a chaschun da la saira litterara en onur da Gion Deplazes ils 18 da settember a Surrein respectivamain en il Colloqui rumantsch da l'universitad da Turitg ils 27 d'october èn cumparids en LQ. 2009, 182, 2.1-5 («Viers autras rivas – destins e cunfins. Presentaziun dil niev cudisch e dil disc cullas ovras completas da Gion Deplazes»), en BT. 2009, 257, 16.2-5 («Nie habe ich geglaubt, die Welt verändern zu können»), en LQ. 2009, 211, 2.1-5 («Gion Deplazes tira natiers in bel public»), en LQ. 2009, 213, 3.4-5 («Destins e cunfins»), en BT. 2009, 314, 19.2-5 («Letztes und persönlichstes Buch von Gion Deplazes») ed en LQ. 2009, 244, 2.5 («'Destins e cunfins', in disc cumpact»). Plinavant ha rapportà da la saira litterara a Surrein e da la DVD «Destins e cunfins» l'emissiun Telesguard da la Televisiun Rumantscha ils 19 da settember.

5.6.8. *«Die Jugendjahre des Johannes Barandun»*

Rapports davart il cudesch «Die Jugendjahre des Johannes Barandun» e davart sia preschentaziun a Cuira ils 2 d'october èn cumparids en BT. 2009, 271, 15.2-5 («Ein Pendler zwischen den Welten»), en LQ. 2009, 194, 1.4-6 («Giuventetgna d'avant 200 onns») e 2.1-5 («Sco in roman istoric – mo ch'igl è vair») ed en SO. 2009, 323, 6.1-3 («Von Feldis nach Paris, Bordeaux und Tunis»). Emprovas dal text original rumantsch, prelegidas dal redactur dal DRG Kuno Widmer, èn vegnidas emessas ils 18 e 25 d'october en l'emissiun dal Radio Rumantsch «Preziosa litterara». Il Telesguard da la Televisiun Rumantscha ha preschentà l'ovra ils 26 d'october.

5.6.9. *Referat per l'Acziun romontscha Domat*

Davart il referat da Carli Tomaschett ed Ursin Lutz ils 28 da matg en il ravugl da l'Acziun romontscha Domat ha rapportà LQ. 2009, 115, 5.1-5 («La sentupada dils 'ecas'. Ils Romontschs da Domat tgiran lur atgnadads linguisticas»). Guarda er aliena 5.8.

5.6.10. *A mintga biscuit siu num*

Sin la pagina d'internet www.battaporta.rtr.ch è vegnì publicità ils 4 da december in artitgel da noss assistent scientific Ursin Lutz. En quest artitgel enumerescha e declera el las numerusas expressiuns rumantschas per ils differents biscuits da Nadal.

5.7. Regals

5.7.1. Regals a la biblioteca

Nus retschavain mintg'onn ina gronda quantidad da cudeschs, brochuras, artitgels (separats) euv. da las auturas e dals auturs sezs, da las chasas edituras u dad autras donaturas e donaturs. Quest material integrain nus sa chapescha en nossa biblioteca, sch'i na sa tracta betg da dublettas e triplettas. Quellas dain nus numnadamain vinavant a studentas e students u ad autras persunas interessadas u las barattain per titels che ans mancan. Quest onn avain nus retschavì 442 exemplars da las suandantas donaturas e dals suandants donaturs: prof. dr. Iso Baumer 124 expl., dr. Felix Giger 79 expl., Kuno Widmer 76 expl., Ursin Lutz 33 expl., Fabian Huonder 20 expl., Pro Grigioni Italiano 14 expl., Uffizi per la scola populara ed il sport, Meds d'instrucziun dal Grischun 10 expl., Chanzlia episcopala 9 expl., Mina Clavuot 7 expl., Adelina Maissen 6 expl., prof. dr. Remo Bracchi 5 expl., Marga A. Secchi 5 expl., prof. dr. Hans Stricker 5 expl., prof. dr. Paul Videsott 5 expl., Archiv dal stadi dal Grischun 3 expl., Uniun Rumantsch Grischun 3 expl., ed autras persunas singulas u instituziuns 38 expl.

5.7.2. Regal a l'archiv da la Societad Retorumantscha

Ina donaziun impurtanta a l'archiv da la Societad Retorumantscha ha fatg noss redactur Kuno Widmer il mars da quest onn. El ha regalà quatter mappas cun ina massa correspundenza generala fitg interessanta e protocols ord il relasch da dr. Andrea Vital da Ftan (1855–1943), president da la Societad Retorumantscha ils onns 1897–1925. Kuno Widmer ha spindrà dal fieu quests documents da gronda impurtanza per la Societad Retorumantscha, cura ch'ils ertavels da dr. Andrea Vital han rumì sia chasa a Ftan per la vender.

5.8. Referats, publicaziuns

Carli Tomaschett, Ursin Lutz:

- DRG - *Domat ei Representau Grondamein*. Referat per l'Acziun romontscha Domat ils 28 da matg a Domat.

Kuno Widmer:

- *L'ingestiun da la vivonda: 'magliar' e 'mangiar', artitgels dal DRG*. - En: Annalas 122 (2009), 57–67.
- *Cronica engiadinaisa dals onns 1770 e 1772 agiunta ad ina Bibla da Scuol (1679)*. - En: Annalas 122 (2009), 69–78.

Violanta Spinaz:

- *'La Fibla' digitala - en zichel nostalgia an nova furma*. - En: LQ. 2009, 91, 2.1–5.

6. Instanzas

6.1. Academia svizra da ciencias moralas e socialas (ASSMS)

Cun la brev dals 17 da november 2008 ha la ASSMS communitgà ch'ella haja concedì al project da perscrutaziun «Dicziunari Rumantsch Grischun» l'entira summa dumandada dad 1'087'123.30 francs per l'onn 2009.

Plinavant ha la Cumissiun per ils vocabularis naziunals da la ASSMS era concedì per l'onn 2009 in import supplementar da 38'500.– francs per engaschar a temp limità duas persunas da la redacziun cun ina procentuala pli auta (brev dals 18 da

november 2008).

Nus essan fitg engraziavels a la ASSMS ed a la Cumissiun per ils vocabularis naziunals per lur bainvulientscha e lur grond sustegn. Guarda er a linea 2.7.4 Project «Digitales Wörtermuseum».

6.2. *Chantun Grischun*

Per l'onn 2009 ha il chantun Grischun dà a la Societad Retorumantscha ina contribuziun annuala da 100'000 francs, tuttina sco ils onns 2005, 2006, 2007 e 2008. Betg concedì ha el d'auzar la contribuziun da 100'000 francs sin 125'000 francs, dumandà da la Societad Retorumantscha cun l'istanza inoltrada ils 8 da favrer 2008. Per gidar la Societad Retorumantscha a dumagnar ils custs da la rait da computers en l'Institut dal DRG (apparats, support tecnic, programmaziun), ha la Promoziun da la cultura dal Grischun dentant concedì a quella per l'onn 2009 ina contribuziun da 25'000 francs ord ils meds da la lottaria naziunala. Nus engraziain al chantun Grischun per la contribuziun annuala e per il sustegn supplementar da gronda impurtanza per il funcziunament da noss institut.

6.3. *Cumissiun filologica dal DRG*

La Cumissiun filologica ha salvà sia l'31avla sesida sonda, ils 7 da favrer 2009, en las localitads dal DRG.

La redacziun engrazia per la lavur che la cumissiun, furmada da prof. dr. Georges Darms, president, prof. dr. Alexi Decurtins, dr. Hans-Peter Ehrliholzer, dr. Matthias Grünert, dr. Gunhild Hoyer, prof. dr. Hans Stricker e dunna Marianna Blöchlinger-Spescha, ha prestà er quest onn.

L'onn 2009 ha era dunna Barbara Strebel curregì quatter da noss manuscrits.

En la seduta dal 2009 è prof. dr. Alexi Decurtins sa retratg sco commember da la Cumissiun filologica. El era daventà commember da la cumissiun l'onn 1989, pia gist suenter esser ì en pensiun. Nus engraziain a l'anteriur chauredatur dal DRG per sias correcturas, ses buns cussegls e ses sustegn sco commember da la Cumissiun filologica durant blers onns.

Cuira, ils 31 da december 2009

Institut dal DRG
*Carli Tomaschett, Felix Giger,
Marga A. Secchi, Kuno Widmer, Ursin Lutz,
Nadia Caduff, Violanta Spinaz, Juliana Tschuor,
Alexa Pelican, Brida Sac*